

vens ook weer en voorkomen. Ubel, die klonk en derden dage, die", na het dat ook buiten-

et al aria's ge- cheden opleve- die zeer laag n, die ze stelt, sen, terwijl de caccia daarbij het geheel gaf, an de tweede loven, dat na oor denzelfden rden gezongen, ckige weergave weetal solisten vertolken. Ook 's (Jo Vincent ar ziekte op) jl de begelei- zondere kleur g, Anthon van tige herhaling verk van Bach, is Passion ver- orden.

D. S.

**NIKE-
VEN**
van het

aren.

voor de werk- oeten wij toch e gevolgen der tstreksche ge- misschien niet r toch wel ter-

den mensch

Pierson tegen e stelling, dat de eenige oor- antwoorde: medelijden met is dat gij geen t, dat armoede tot prostitutie n.")

veinig meer in steloos.

den deze men- jken door het nze beginselen. „werkten deze onze jeugdver- je er niet, en isatie nog ter- paar anderen." i dan ook dub- n! Om zichzelf aspect te hand-

ge moeder, die ar hoeveel van

elregel maken: er in staat." 2) 'en kennen in 'gens kon men r zitten praten i doen. 's Mid- voor meerdere n, films, cau-

rgens geregeld dat maar een t, om eens een Ook een lezing die met veel marheid sprak, De ter lezing vol technische ken. De krant e voordrachten er dan 25 à 35

blz. 160.
t. 53.

Velen hebben dus elke breedere interesse verloren, ze hebben het gevoel, dat wat ze nu nog op zouden doen, toch nooit meer productief gemaakt kan worden.

Een groote groep zat maar liefst om de kachel te praten en was alleen tot een niet te moeilijk domino-spelletje te krijgen.

Toen ik er eens wat van zei, merkte één op: „U had hem eens bij de werkverschaffing moeten zien ploeteren. De opzichter had er schik in. Maar daar dedt je ook wat en zag je, dat je opschoot."

Dit zit er veelal achter: je presteert niks en wat heb je er aan.

Maar op den duur dreigen ze zoo geheel te verslappen. En ge ziet soms, dat de rust en het geduld gaat ontbreken om een eenmaal aangepakt werkstukje goed af te werken.

Hoe nadeelig werkt dit alles op de gezinnen. De goede niet te na gesproken, maar meestal is het geen gemak den man en de opgegroeide jongens den heelen dag thuis te hebben. Ze loopen vaak meer in den weg, dan dat ze wat uit den weg nemen. En hun neergedrukte stemming maakt prikkelbaar.

De nood van de vrouwen der werklozen wordt heel vaak vergeten. Voor haar doet u niets, zei een werkloze in ons tehuis. Een enkelen middag hebben wij daarom ook de vrouwen erbij genoodigd en een gezellig samenzijn met zang, muziek en voordracht belegd.

Maatschappelijk heerscht in deze gezinnen groote nood. Zij moeten leven van een inkomen, dat nauwelijks mogelijkheid laat om het allernoodigste te verschaffen. En waar de zorg zoo groot is, is de stemming niet altoos zoo, dat allereerst aan het leed van de andere gezinsleden gedacht wordt.

Voor al de jonge werklozen lijden daar veel onder. Denk u in een vader, die 's avonds vermoeid thuiskomt en altoos een gezonden jongen kerel voor zich ziet, die niets inbrengen kan; een moeder, lofbend, hoe de eindjes aan elkaar te knopen, maar er geen gat meer inziende, en ge begrijpt, dat de sfeer die hier heerschen gaat, weinig bevorderlijk is voor huiselijk geluk.

Waarbij dan komt, dat sommigen van deze jongeren veel meer geleerd hebben, dan de ouders. Ze hebben vaak de ambachtsschool of mulo doorlopen. Ze maakten zichzelf wijs, veel meer te weten dan de vorige geslachten. Ze brachten eerst een tijdlang wat in, en gedroegen zich, helaas, daar ook maar al te zeer naar. En daar staan ze nu: geheel afhankelijk.

Dit zijn dan nog de gezinnen, waar de vader werk heeft. Maar hoevele zijn er niet, waar de vader met een paar volwassen jongens dag aan dag thuis zit, en zij in den winter in 't éne verwarmde vertrek elkaar meer neerhalen dan opbeuren.

Gelukkig, het is weer niet bij allen zoo en het is niet goed, te generaliseeren.

Maar, die in de gezinnen komt, weet wel, hoe erg het menigmaal is, en hoezeer de langdurige werkloosheid gezinslevens verstoort.

Werkloze mensen, die aldoor bij elkaar zitten, beuren elkaar haast nooit op, maar gaan al heel gauw „kankeren".

Hoe gemakkelijk dringen allerlei revolutionaire leuzen door. Ge moet ze om de kachel in zoo'n tehuis maar eens aan de praai zien te krijgen. „'t Geld halen waar het zit", „de heele boel moet maar eens kapot" — dat hoort ge telkens, zelfs van wien ge dit in het minst niet verwacht had.

Onze arbeiders-jeugd is veel minder problematisch ingesteld dan onze intellectuele jonge mensen. Ze leven over het algemeen veel minder bewust. In de jaren van 14 tot 19, als anderen vaak een „boom-periode" doormaken, staan deze jongens al midden in dat sleurleven van de fabriek. Zij leeren de realiteit van het leven vroeg kennen, maar meestal niet van den meest gunstigen kant. Zoo worden zij meer ingesteld op de concrete vragen van de praktijk van 't leven, maar missen het doordringen tot de diepere economische vraagstukken.

Vandaar dat die goedkope leuzen, die in onzen tijd onder de arbeidersklasse rondwaren, hen zoo gemakkelijk te pakken krijgen. Vooral nu het eigen leven onder den druk der economische omstandigheden zit en zij zich de gedupeerden gevoelen.

Al die werkloze jongeren zijn haast geladen met politiek. Zeer oppervlakkig en zonder kennis van beginselen en samenhang der vraagstukken.

Daarom hebben de bewegingen, die een oplossing op korten termijn en langs dood-eenvoudige wegen beloven, zooveel kans om ingang te vinden.

Bij de ouders is dit ten deele ook wel zoo, maar, zooals Dr. Rozemond, de leider van het werklozenwerk der A. M. J. V. uitsprak — „deze mensen zijn te mat om opstandig te zijn. Er komt zoo'n diepe wanhoop in hen, dat zij het niet meer kunnen uitspreken. Ze leven op de grens van volslagen cynisme."

Eindelijk is daar bij vele jongeren nog de groote seksuele nood. In arbeiders-kringen trouwt men over 't algemeen op vrij jongen leeftijd, zoodat de gedachte over een huwelijk bij arbeiders-jongens even over de twintig jaar een heel centrale plaats heeft. Hoe minderwaardig gevoelen zij zich, doordat zij aan een meisje en aan trouwen niet behoeven te denken. Hoe benijden zij vaak den

jongen, die verdient een meisje kan vragen.

Als ze verloofd zijn, teert de jongen soms eerst een tijdlang op den zak van 't meisje, dat nog verdient. Hoe vernedert hem dat voor zijn besef. En hoe vaak raakte een vaste verkeer door werkloosheid ten einde.

Gelukkig weer, vele jonge menschen van Christelijken huize vooral, blijken sterk genoeg om aan de normen van Gods wet ook in dezen vast te houden. Maar bij hoevele is het anders. In de jaren na den oorlog raakten de zedelijke normen bij groote groepen van ons volksleven zoek, de werkloosheid dreigt alle remmen los te zetten.

Die vasthouden, maken een zwaren strijd door, en verdienen onze hoogachting.

Het zijn er niet zoovele.

Waar de lichaamskracht en geesteskracht langzaam wordt weggevreten, gevoelen de meesten zich losgeslagen van alle levensgrondslagen. Zij worden sarcastisch, tappen moppen over een „rotte maatschappij" zonder felheid, omdat er immers „toch niks aan te veranderen is". En zij laten zichzelf gaan in hun begeerten.

In zulke tijden wordt openbaar, wat de Christelijke opvoeding en 't leven in de jeugdbeweging heeft uitgewerkt. En dan zijn er nog verrassende dingen in onzen Gereformeerden kring.

Eén schrijft: „als er aanvaarding is van die oplossing (in de leiding Gods voor 't leven) dan zullen wij ook niet lijdellijk onzen tijd vermorsen en verprutsen. Woekeren met de talenten, die ons gegeven zijn. Er is onze studie... de arbeid der J. V. De propaganda voor den Vakbond. Allerlei vereenigingswerk... dit alles vraagt onze aandacht. Wij doen dit alles in zwakheid. Wij zoeken nog teveel onszelf. Wij vragen, vragen telkens weer. En steeds dat ééne antwoord. Het heft op uit den cirkelgang van ons bestaan. Hoop en twijfel, geloof en ongelooft, aanvaarding en verwerping, berusting en opstandigheid. Zoo gaat ons leven voorbij. Oogenblikken, waarin handen zich vouwen, momenten, waarin vuisten zich ballen. Maar toch steeds weer den terugkeer: God wil het zoo! Ziedaar mijn antwoord. Geen vroom praatje, maar een stuk leven, waarin steeds dat antwoord komen moet, anders gaan wij onder."...

Dit schrijven geeft zeker eerlijk weer, hoe de besten van onze jongens het vaak hebben. Laat ons er dankbaar voor zijn en ze steunen met ons woord en gebod.

Maar — dit zijn ook alleen de besten.

Laat ons ons oog er niet voor sluiten, dat juist onder die vele jongeren een groot stuk van onze volkskracht langzaam stukgevreten wordt.

En alles doen om te helpen, dat wij nog redden, wat er van te redden is.

W. A. WIERSINGA.

PERSSCHOUW

Het Haagsche adres.

De F. Tollenaar schreef in „Geref. Kb." (Den Helder):

Als men meent, dat de waarheid in het gedrang komt of Gods Woord wordt geweld aangedaan, dan kan het plicht zijn om daar voor op te komen. Later blijkt het dan, dat zulk een polemieker een goede invloed heeft uitgeoefend, en heeft meegewerkt tot verheldering van inzicht. We zouden het een ramp achten, als elke polemieker in onze kerkelijke en andere organen zou worden geweerd.

Even later:

Het vraagstuk van het doctoraat aan de Theologische School is inderdaad een kwestie, die de belangstelling van duizenden in ons land heeft, en die toch eindelijk eens zal moeten worden opgelost. Men kan van meening zijn, dat het beter ware, dat deze zaak voorloopig met rust gelaten ware, toch zal er eenmaal een oplossing van dit vraagstuk op afdoende wijze moeten komen. Totnogtoe heeft men het alleen verschoven.

De Calvinherdenking van 1900 en 1935 is evenals het Calvinistencongres evenmin alleen van wetenschappelijke beteekenis. Zoo zijn er nog wel vraagstukken nog niet eens in onze persorganen aangesneden, die min of meer benauwen. Ze brengen veel meer verwarring onder ons volk dan de polemieker zelf. Naar onze overtuiging doet het ons volk goed, dat er polemisten zijn, die de moeilijke vraagstukken aandurven. Dergelijke dingen den kop indrukken geeft bij talloos velen een zeer onbehagelijk gevoel van onbevredigdheid.

Aan het slot:

En dan kan het geval zich voordoen, dat hij, die den strijd (op Christelijke wijze gestreden) niet schuwt, meer voor den vrede onder de broeders en in de kerk, doet, dan hij, die zwijgt.

Laten we het een voorrecht achten, dat onder ons nog gevonden wordt de moed om zijn overtuiging in het publiek uit te spreken.

De Broekstra in „Leidsche Kb.":

Allereerst kan niet worden ontkend, dat het adres, waaraan dit schrijven is gericht, niet het juiste is. Men begrijpt eigenlijk niet, dat een kerkeraad zulk een adres voor zijn klagbrief heeft gevonden.

Even later:

Ieder gevoelt bij eenig nadenken, dat dit de verkeerde weg is, waarbij nog komt, dat de aangeschreven heelemaal geen macht of recht hebben om in dit geding tegen de aangeklaagden op te treden.

Ook:

Men moet er maar naar raden en de aangeschreven moeten eerst uitzoeken, wie er zijn bedoeld. Dit is toch wel een beetje te vaag. En men kan dan ook verwachten, dat dit schrijven van Den Haag-West wel voor kennisgeving zal worden aangenomen.

Prof. Schilder had wel eenig recht om dit schrijven te beantwoorden met een stukje in „De Reformatie" onder den titel: „In raadselen". Metterdaad, Den Haag-West geeft ons eenige raadselen om op te lossen. Maar daarmee is dit schrijven ook meteen getypeerd.

Ook wat den inhoud betreft, heeft men bezwaren naar voren gebracht. En ik ben niet in staat deze te weerleggen.

Voorts:

Naar het mij voorkomt, worden hier twee geheel ongelijksoortige dingen tezamen gevoerd. De vraagstukken zelf en de wijze, waarop zij worden behandeld, gelijk later nader wordt aangegeven met de woorden: „de wijze waarop en de toon, waarin deze uitwisseling der meeningen vaak gevoerd wordt."

Wat de vraagstukken zelve betreft, dan geloof ik, dat de kerkeraad van Den Haag-West zich een weinig vergist. Prof. Schilder heeft, naar ik meen, in „De Reformatie" van 15 Mei l.l. duidelijk aangetoond, waarom. Waarlijk, de vraagstukken, die in den laatsten tijd in geding waren, gingen niet buiten onze menschen om. Wanneer men hier en daar eens iemand sprak over de discussie, dan moest het telkens de verwondering opwekken, dat eenvoudigen zoo meeleeften.

De H. A. Wiersinga in hetzelfde orgaan:

Gezien wat er over het besluit van Den Haag-West alzo gepubliceerd wordt (en dit is waarschijnlijk nog maar het begin), meen ik te mogen opmerken, dat dit besluit wel een precies tegenovergestelde uitwerking zal hebben dan wat er mee bedoeld werd. De tegenstellingen zijn weer met één vermeerderd.

Als men alles objectief leest, komt er na lezing toch wel de bede: God behoede onze Kerken.

Inderdaad, — maar men vergete niet, dat die bede bij menig één leefde voordat Den Haag-West voor den dag kwam, en hen dreef tot behandeling van de kwesties. Men moet bidden, en daarom werken. In 't stille graf zingt niemand 's Heeren lof, en in den doofpot ook niet, en in den doolhof evenmin. De vrede der kerken wordt gediend, als men hetgeen verdeelt, door publieke bespreking verhindert verder te gaan. Als er niet gepolemiseerd was tegen Barth, zou menig predikant van de jongere generatie verloren zijn gegaan voor de gereformeerde belijdenis. Overdrijving? Maar ik heb de brieven van meer dan één met dank in 't hart gelezen. En als er niet gepolemiseerd was tegen het Calvinistencongres zou 't er met 't onderkennen der geesten nog treuriger voorstaan, dan het bij sommigen toch al is. Waarom zou men de studenten willen aanraden, toch geen lid der N.C.S.V. te worden, en waarom de synode de professoren laten verzoeken, die waarschuwing bij hen aan te dringen, en intusschen de professoren zelf verzoeken, in publieke daden de bezwaren, die tegen den N.C.S.V.-invloed gelden, van hun kracht en hun aanspraak tot het geweten te berooven? Want de ethischen loopen met Barth arm in arm tegenwoordig.

De J. J. Bouwman zegt in „Almeloosche Kb.":

Is het geen heilige roeping, staande op den grondslag van Gods Woord, met elkander door te praten om zodoende meer en meer tot eenheid van overtuiging te komen? En zijn de onderwerpen, die heden aan de orde zijn, niet van dien aard, dat daarover werkelijk nog wel eens even gediscussieerd mag worden?

Even later:

Prof. Greijdanus geeft de goede gedragslijn aan. Is hier schuld, zegt hij, dan onderzoekte men eerst goed en ga naarstig na, waar de schuld zit, en wende zich daarna, zij het publiek, omdat het een publieke zaak geldt, tot de schuldige personen met precieze en nauwkeurige noeming en omschrijving van de zonde en handele met hem naar den door Gods Woord gestelden oisch en volgens de regelen van het Gereformeerde Kerkrecht inzake tuchttoefening.

Marnix schrijft in „Groninger Kerkbode":

Ik logeerde eens in een uitnemend gezin, en zoo, laat in den avond — het was na een vergadering — werd er nog heel wat nagepraat.

De vrouw zeide: ja, mijn man en ik hebben nooit verschil van meening, maar als wij nog eens ruzie hebben is het altijd over de kinderen.

Hoe vindt U dat nou?

Ik zei: het komt allicht hier van daan, dat jullie allebei de kinderen zoo liefhebt.

Over dingen, die ons onverschillig laten, maken wij geen kwesties.

En als de onderlinge strijd in de kerk, de polemieker, zwijgen zou, het zou geen goed teken zijn.

Het zou kunnen bewijzen, dat de dingen der kerk onze liefde niet meer hadden.